

LIETUVOS ARCHITEKTŲ RŪMAI

Kalvarijų g. 1, Vilnius. Tel. (+370 5) 2754241, el. p. info@architekturumai.lt, www.architekturumai.lt
Atsiskaitomoji sąskaita LT50 7044 0600 0606 7130 AB SEB, kodas 70440. Įstaigos kodas 301111540

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai

2023-04-18 Nr. S23/04/144

info@am.lt

mindaugas.zolynas@am.lt

DĖL ATSKIRŪJŲ REKREACINĖS PASKIRTIES ŽELDYNŲ PLOTŲ NORMŲ IR PRIKLAUSOMŪJŲ ŽELDYNŲ PLOTŲ NORMŲ (PLOTŲ) NUSTATYMO TVARKOS APRAŠŲ PAKEITIMŲ

Lietuvos architektų rūmai (toliau – **Rūmai**) susipažinę su Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymo „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. gruodžio 21 d. įsakymo Nr. D1-694 „Dėl Viešųjų atskirųjų želdynų plotų normų ir Priklausomųjų želdynų plotų normų apskaičiavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ projektu (toliau – **Projektu**) teikia žemiau išdėstytas pastabas:

1. Siūlome projektu keičiamose Viešųjų atskirųjų želdynų plotų normose grąžinti iki 2022-05-28, galiojusį rekreacinės paskirties atskirųjų želdynų (dabar – Viešųjų atskirųjų želdynų) skirstymą į skirtingos kategorijos želdynus – vietinius, rajoninius ir centrinus. Toks skirstymas buvo tikslingai susietas su želdynų sistemos formavimu ir skirtingo tipo bei dydžio želdynų planavimu rengiant teritorijų planavimo dokumentus. Atsižvelgdami į želdynų normavimo svarbą miestų urbanistinės struktūros formavimui, **siūlome papildyti projektą ir grąžinti želdynų skirstymą į vietinių, rajoninių ir centrinių želdynų kategorijas – bei atitinkamai įvertinti jiems reikalingas plotų normas.**
2. Viešųjų atskirųjų želdynų plotų normų projekto 5 punkte numatyta, kad į vienam gyventojui tenkančią viešųjų atskirųjų želdynų plotų normą įskaičiuojami ir valstybei priklausantys II grupės miškų plotai. Manome, kad ši Projekto nuostata nėra pagrįsta ir/ar suderinta su pagrindine miškų paskirtimi, aplinkosauginiais reikalavimais bei Lietuvos Respublikos želdynų įstatymu. Vertinant miško teritorijų įtraukimą į želdynų normavimą, svarbu pastebėti, kad ne visi miestuose esantys miškai gali būti panaudojami kaip viešieji atskirieji želdynai. Dalis IIB grupės miestų miškų yra pramonės įmonių sanitariniai miškai, dalis miestų miškų yra stačiuose šlaituose ar pelkėtose vietovėse ir jų panaudojimas viešiesiems poreikiams negali būti pagrįstas ir pateisinamas urbanistiniu ir aplinkosauginiu požiūriais. Tas pats pasakytina ir apie IIA grupės miškus, kurių dauguma yra saugomų teritorijų miškai. **Rūmų vertinimu absoliutus II grupės miškų, įskaitant ekologinės, apsauginės ir sanitarinės reikšmės miškus, prilyginimas viešiesiems atskiriesiems želdynams yra nepriimtinas ir neatitinka Želdynų įstatymo sprendinių.** Pažymime, kad kompensavimo rekreacijai pritaikytais miškų plotais galimybė, Želdynų įstatyme numatyta tik priklausomiesiems želdynams (8 straipsnio 3 dalis), tuo tarpu viešųjų atskirųjų želdynų atžvilgiu įstatymas tokios galimybės nenumato. Šis Projekto siūlymas turėtų būti įvertintas ir Želdynų įstatymo 2 straipsnio 21 dalyje pateikiamo želdyno apibrėžimo atžvilgiu - *ne mažesnis kaip 0,01 hektaro ne miško žemės plotas su želdiniais, kuriame gali būti vandens telkiniai, želdynų statinių ir įrenginių, vejų ir gėlynų.*
3. Vadovaujantis Viešųjų atskirųjų želdynų plotų normų 6 punktu, viešųjų atskirųjų želdynų pasiekiamumas skaičiuojamas nuo kvartalo ribos. Toks skaičiavimas, skirtingoje urbanistinėje struktūroje, gali ženkliai iškreipti realius pasiekiamumo atstumus. Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo 2 straipsnio 10 dalyje kvartalas apibrėžiamas kaip *gyvenamosios vietovės urbanizuotos ar urbanizuojamos teritorijos struktūros elementas, kurį mažiausiai iš trijų pusių riboja*

inžinerinių komunikacijų koridoriai ar natūralūs barjerai – žemės reljefo formos, vandens telkiniai, želdiniai, antropogeniniai komponentai ir kt. Nėgana to, baigtinė kvartalų struktūra bendruosiuose planuose neprivalo būti išskiriama. Vadinasi, kvartalo dydis yra nereglamentuojamas ir kvartalo ribos nustatomos tik rengiant detaliuosius planus (Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo 17 straipsnis). Atkreipiame dėmesį, kad miestuose yra susiformavę įvairaus ir labai skirtingo dydžio kvartalai, todėl skirtingiems, to paties kvartalo, gyventojams realus atstumas iki želdynų gali ženkliai viršyti Projektu siūlomus didžiausius atstumus. Manome, kad šiuo atžvilgiu reikalinga išlaikyti galimybę **atstumų iki viešųjų atskirųjų želdynų dydžius tikslinti rengiant savivaldybės lygmens teritorijų planavimo dokumentus (bendruosius planus), atsižvelgiant į kvartalo dydį, vietą, kaimynystę, užstatymo tankį ir dominuojančią tikslinę paskirtį** (pvz. *Vilniaus miesto savivaldybės teritorijos bendrojo plano aiškinamojo rašto 90.1 – 90.5 papunkčiai*). Atsižvelgdami į šias aplinkybes ir vadovaudamiesi Želdynų įstatymo 5 straipsnio 2 dalies 5 punktu siūlome Viešųjų atskirųjų želdynų plotų normų 6 punktą išdėstyti taip:

„6. Viešųjų atskirųjų želdynų pasiekiamumo atstumų **skaičiavimo tvarka nustatoma ir pagrindžiama savivaldybės lygmens kompleksiniuose teritorijų planavimo dokumentuose, neviršijant Aprašo 4 lentelėje pateikiamų didžiausių atstumų** nuo kvartalo išorinės ribos.“

4. Priklausomųjų želdynų plotų normų projekto 6 punkte numatyta, kad *žemės sklype, kurio naudojimo būdas – pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijos, susisiekimo ir inžinerinių komunikacijų aptarnavimo objektų teritorijos, pusė plotų normos, nurodytos Aprašo priede, gali būti kompensuojama Aprašo 9.1 papunktyje nurodytu būdu arba visa plotų norma gali būti kompensuojama 9.2 papunktyje nurodytu būdu.* Pažymime, kad savivaldybėse, kurių miškingumas viršija 50%, kompensavimas 9.2 papunkčio būdu gali būti neįmanomas, jei patvirtintuose planavimo dokumentuose nėra numatyta galimybė atskirojo želdyno įrengimui ir 200 metrų atstumu nebėra galimybės želdyną įrengti (*de facto* užstatyta teritorija). Rūmų vertinimu, pareiga sukurti priklausomąjį želdyną gausiai miškingose savivaldybėse iš esmės praranda savo prasmę, nes tokios priemonės taikymas tik mažina natūralaus miško plotą. Atsižvelgiant į šias aplinkybes siūlome 6 punktą išdėstyti taip:

„6. Žemės sklype, kurio naudojimo būdas – pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijos, susisiekimo ir inžinerinių komunikacijų aptarnavimo objektų teritorijos, pusė plotų normos, nurodytos Aprašo priede, gali būti kompensuojama Aprašo 9.1 papunktyje nurodytu būdu arba visa plotų norma gali būti kompensuojama 9.2 papunktyje nurodytu būdu. **Savivaldybėse, kuriose pagal Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 straipsnio 1 dalies 8 punktą, miškingumas yra didesnis kaip 50 procentų, plotų normos, nurodytos Aprašo priede netaikomos ir kompensavimo reikalavimas nekeliamas.**

5. Vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos želdynų įstatymo 2 straipsnio 21 ir 31 dalyse pateikiamais **želdynų ir želdynų statinių ir įrenginių apibrėžimais**, siūlome patikslinti Priklausomųjų želdynų plotų normų apskaičiavimo tvarkos aprašo 10.1 ir 10.2 papunkčius ir išdėstyti taip:

„10. Į plotų normą neįskaičiuojami plotai, numatyti:

10.1. statiniams statyti, **išskyrus jei statinio projektiniai sprendiniai suteikia galimybę formuoti ne mažesnius kaip 0,01 hektaro želdynus užstatomame plote;**“

10.2. privažiavimams, šaligatviams, pėsčiųjų ir dviračių takams įrengti, **išskyrus kai šie privažiavimai ir takai patenka į želdynams skirtą sklypo plotą arba yra želdynų statiniai;**“

6. Pakartojame ankstesniame 2022-11-14 Rūmų rašte Nr. S22/11/374 išdėstytą poziciją, kad teisiniu reguliavimu turi būti maksimaliai skatinamas želdynų plotų didinimas ir kuo platesnis inovacijų, želdynams auginti, pritaikymas. Pavyzdžiui, įvertinus hidroponikos teikiamas galimybes, želdynais stogai gali būti kokybiškai apželdinami net ir **be jokio papildomo dirvožemio sluoksnio**. Rūmų nuomone, Projektu siūlomas Priklausomųjų želdynų plotų normų apskaičiavimo tvarkos aprašo 11 punkto pakeitimas vis dar nepakankamai atsižvelgia į apželdinimo technikos galimybes. Papildomai įvedami mažinimo koeficientai, projektuotojus tam tikra prasme net „atgraso“ nuo statinių stogų ir/ar kitų konstrukcijų apželdinimo, prioritetą teikiant tik apželdinimui tiesiogiai ant grunto. Rūmų vertinimu, **pagrindinis dėmesys turi būti skiriamas ne dirvožemio sluoksnio storiui, o planuojamiems sodinti želdinių tipams. Atsižvelgiant į pasirinktus želdinius, jiems reikalingas dirvožemio sluoksnio storis gali būti mišrus**, pvz.: planuojant žemaūgius krūmynus, pakankamas

0,4 m grunto sluoksnis, tuo tarpu, sodinant medžius, lokaliai, gali būti suformuojamas ir 1 m storio grunto sluoksnis). Akivaizdu, kad stogų apželdinime, net ir suformavus 1 m storio grunto sluoksnį, ant pastato stogo nebus sodinami tik aukštaūgiai medžiai. Pažymime, kad reguliavimu turi būti sudaroma galimybė įvairesniam ir „gyvesniam“ reljefo planavimui, parenkant grunto lygį pagal numatomą sodinti želdinį ar jų grupę, t. y. reguliavimo tikslas - suformuoti ir puoselėti želdynus, o ne dirvožemio sluoksnį. Rūmų nuomone, griežtas, metro storio dirvožemio sluoksnio ant statinių stogų, reikalavimas iš esmės sukuria tik perteklinę konstrukcijų apkrovimą ir didina CO2 emisijas sukuriančių išteklių (plienas, betonas ir kt. medžiagos) sąnaudas. Manome, kad toks imperatyvus reikalavimas neatitinka ir *Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“* 157 punkte deklaruojamo neutralaus poveikio klimatui siekio. Projektuojant pakankamai stiprias konstrukcijas apkrovoms atlaikyti CO2 emisijos pėdsakas gerokai viršys želdynų sukuriama kompensacinę naudą ir daugeliu atvejų, atsižvelgiant į planavimo dokumentuose nustatytus sklypo užstatymo rodiklius, gali būti praktiškai neįgyvendinamas, siekiant užtikrinti reikiamą pastato plotą ir funkcionalumą.

Atsižvelgdami į aukščiau išdėstytus argumentus, pakartojame 2022-11-14 Rūmų siūlymą Tvarkos aprašo 11 punktą išdėstyti taip:

„11. Į plotų normą įskaičiuojami apželdinti statinių stogai. ~~jei želdiniai auga ne plonesniame kaip 1 m dirvožemio sluoksnyje.~~ **Grunto sluoksnio storis pagrindžiamas projektiniais sprendiniais ir parenkamas atsižvelgiant į planuojamų želdynų dendrologines savybes.**“

7. Atkreipiame dėmesį į Projekte galimai įsivėlusias korektūros klaidas:
 - 7.1. Projekto pavadinimo neatitikimas 1.2 papunktyje vartojamam pavadinimui: „<...> *priklausomųjų želdynų normų (plotų) nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo*“ ir 1.2 papunktis: „*Priklausomųjų želdynų plotų normų apskaičiavimo tvarkos aprašą*“.
 - 7.2. Priklausomųjų želdynų plotų normų projekto 5 punkte nurodoma, kad „*Tokiose teritorijose turi būti išsaugomas esamas želdynų plotas, kai jis ne didesnis už Aprašo priede nustatytas plotų normas <...>*“ Vadovaudamiesi Želdynų įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 4 punktu siūlome sakinio formuluotę patikslinti, kad nebūtų susidaryta klaidinga išvada, jog egzistuojantys želdynai bus mažinami, jei jų plotas yra didesnis už normose nustatytą minimalų dydį.

Vadovaudamiesi Želdynų įstatymo 3 straipsnio 2 dalimi ir atsižvelgdami į aukščiau išdėstytus argumentus ir siūlymus, prašome iš naujo apsvarstyti Projekto sprendinius, atsižvelgiant į Rūmų ir kitų suinteresuotų institucijų pasiūlymus. Prašome informuoti el. paštu dėl šių Rūmų pastabų ir pasiūlymų svarstymo eigos ir rezultato, ar pasiūlymai buvo priimti ar atmesti. Taip pat pageidaujame, kad atmetimo ir/ar dalinio pritarimo pasiūlymams atveju, būtų nurodyti tokio sprendimo motyvai.

Lietuvos architektų rūmų pirmininkas

Algimantas Pliučas